

לההיא דלעיל⁹⁶ דניחא ליה לאיניש למיעבד מצוה בממוניה.⁹⁷ אי נמי התם דוקא לענין דלא הוי מקח טעות הוא דאמרי' הכי.⁹⁸

[מתני']. אם⁹⁹ לא בדק בתוך המועד. פרש"י¹⁰⁰ בשעה ששית.¹⁰¹ וקשה דר' יהודה קרי' ליה בשעת הביעור ואמ' ¹⁰² שינו רבנן לשונם.¹⁰³ ועוד קשה הא דקאמ' יבדוק ב"ד דמשמע כל היום מדלא קאמרי ב"ד שחרית.¹⁰⁴ לכך נראה לפרש בתוך המועד

הביאור בזה, ע"ב. ועיין במהר"ם חלאוה שכתב דאיהו ניחא ליה בהכי אבל אנן לא מטרחינן ליה בהכי, וכ"כ בפר"ח סי' תלו ס"ק ג, ע"ב. 99 וכ"ה ('אם' או 'ואם') ככ"י, בדפו"י ובראשונים, ולפנינו ליתא, ועיין בדק"ס אות ס ובח"נ בגמרא שלמה ובביאור נוסחאות שם עמ' טז-יז שורה 45. 100 ד"ה בתוך. וראה השלמה ומאירי ד"ה ר' יהודה שכן עיקר. 101 שהוא מועד הביעור, עד שעה שביעית. ולפי פירוש רש"י כך הם דברי חכמים: לא בדק אור ארבעה עשר יבדוק בארבעה עשר שחרית, לא בדק בארבעה עשר שחרית יבדוק בתוך המועד (כמו שאמ' ר' יהודה), לא בדק בתוך המועד יבדוק לאחר המועד. [כך פירש"י כאן: 'לאחר המועד, משש שעות ולמעלה עד שתחשך'. ולפי"ז לרבנן אין צריך לבדוק בתוך הפסח. ובטעמו של דבר, עיין מ"ש הר"ן, מהרש"א ומפרשים האחרונים. אבל במנחות סז, ב פירש"י: אחר המועד, אחר שעה שישית וכל הפסח בכלל. וכן הביאו בחידושי רבינו דוד, עמ' עד, בנוסח זה, ע"ב.] 102 = ואמאי. 103 וכה"ק בתוס' שאנץ ובתוס' ד"ה ואם. [בתוס' שאנץ: 'זהכא למה שינה לשונו, ובתוס': 'ולמה שינה לשונו. ור"ל, למה שינה מסדר המשנה בלשונו במסירת דברי רבנן. ועיין במגיני שלמה שמשמע שהבין דקאי אר' יהודה; ומדברי רבינו כאן מוכח שאינו כן.] והשווה גם ר"י מלוניל ד"ה וחכמים, ותלמיד הרמב"ן. ועיין בחידושי רבינו דוד שעמד על קושיא זו לפירוש רש"י והשיב עליה, ועיין מ"ש שם בהערה 42. 104 וכן הקשה מהר"ם חלאוה בד"ה חכמים.

לעיל⁸⁹ תבדק כל השדה כולה, מודה הוא הואיל ונכנס מיד אחריו ומצא פירורין.⁹⁰

מי אמרי' האי⁹¹ דעאל היינו האי דנפק. ואפי' למ"ד⁹² לעיל⁹³ תבדק כל השדה כולה, הכא מודה דרגלים לדבר כיון שהככר בפיו.⁹⁴

בממוניה לא אטרחוה רבנן. ככה"ג⁵⁹ דשמא יאכלנו או יוליכנו לחוץ, ולא דאמי

אמר ומשכח פירורין כשיעור ההוא פיתא והדר קאמר לא אמרינן מיכל אכלה. והציע להגיה לשון הרא"ש כך: 'ומשכח פירורין (כשיעור ההוא פיתא) לא אמרינן מיכל אכלה לההוא פיתא והני פירורין דידה נינהו [ואפי' אי משכח פירורין כשיעור ההוא פיתא] אלא אמרינן וכו'. 89 ע"א. 90 לשון תוס' שאנץ: 'זהכא רגלים לדבר שהפירורין מן הככר שהרי מיד אחריו נכנס'. וכ"כ בתוס' ד"ה מפני. 91 לפנינו: היינו האי דעל והיינו האי דנפק. 92 וכ"ה בתוס' שאנץ, ובתוס' שלפנינו: ואפילו לרשב"ג דאמר. 93 בעמ' א. 94 בתוס' שאנץ: 'היה מודה הכא דרגילות וגם רגלים לדבר שהוא עם הככר', ובתוס' שלפנינו: 'הכא רגלים לדבר שהרי הוא עם הככר'. בתוס' שאנץ ובתוס' שלפנינו ד"ה או הוסיפו לפרש: 'או דילמא אחרינא הוא' — שהוא אפילו לר' דאמר הוא שנמצא הוא שנאבד הכא חיישינן, ע"ב; וק"ק למה השמיט רבינו זאת. ועיין גם בחי' רבינו דוד ד"ה בעי ולעיל בעמ' א ד"ה שאני. 95 מקורו בתוס' שאנץ ד"ה בממוניה. 96 ד, ב. 97 ע"כ גם בתוס' שלפנינו ד"ה בממוניה. ועי' בתוס' לעיל ח, א ד"ה הכא, ובפר"ח סי' תלג ס"ק ח ובשעה"מ הל' חו"מ פ"ב ה"ה. 98 כ"כ בתוס' שאנץ. ובתוס' שלפנינו לא הביאו תירוץ זה. ועיין בחי' רבינו דוד תירוץ אחר, שכאן מיירי כשאי אפשר לו לבדוק על ידי עצמו, אזי לא הטריחוהו רבנן בממונו, אבל כשבעיקר הבדיקה אפשר לו לבדוק בעצמו, הרי אמרו לעיל שם דניחא ליה למיעבד מצוה בממוניה; וכ"כ מהרש"ל לתוס' ד"ה בממוניה, והרחיב

יתערב לו חמץ של איסור עם חמץ של היתר. ואע"ג דקי"ל כר"ש דחמץ שעבר עליו הפסח אינו אסור אלא משום קנס, דקנסוהו משום שעבר עליו בבל יראה ובל ימצא, 108 הכא 109 נמי קנסוהו הואיל ולא בדק ובא לידי שגגת לא ימצא. 110 ורש"י

היינו כל ז' ימי הפסח, 105 ואם לא בדק בי"ג יבדוק בי"ד שחרית אם הוא זכור, 106 או בשעת הביעור, ואם לא בדק בשעת הביעור יבדוק עד שתחשך, 107 ואם לא בדק עד שתחשך יבדוק כל ימי הפסח, ואם לא בדק תוך ימי הפסח בודק לאחר הפסח, כדי שלא

מצפרא מדין זריזין מקדימין למצות, ובמשנ"ב שם סק"ב כתב: ולאחר שזכר מחויב לבדוק תיכף שמא ישכח עוד הפעם, ובשער הציון שם אות ב כתב: שאפילו אם נזכר לאחר שעה ששית ונאסר בהנאה אפ"ה מחוייב לבדוק, זוהי כוונת המחבר במ"ש 'באיזה שעה שיזכור מהיום'. 107 ר"ל, לפי"ז שפירוש 'בתוך המועד' היינו בתוך הפסח, 'יבדוק י"ד' שאמרו חכמים מתפרשים כפשוטם, שבדק כל יום י"ד, בשחרית, בשעת הביעור, ועד שתחשך; משא"כ לפירוש"י, וכנ"ל בהערה 101. 108 עיין להלן כט, א; ל, א; רי"ף להלן פ"ב סי' תשטו, ורמב"ם הל' חו"מ פ"א ה"ד.

וכן עמד על קושיא זו בחי' רבינו דוד (עמ' עה), עי"ב. ובחידושים המיוחסים להריטב"א כתב ע"ש הר"י"ט: 'ואע"ג דמסתמא רבנן כר' שמעון ס"ל דחמץ [שעבר עליו הפסח] אינו אסור מן התורה אלא מדרבנן, (דקתני) [דקנסוהו] הואיל ועבר עליו בבל יראה ובל ימצא, והכא לא עבר עליו, הא פרישנא דעבר לא דוקא אלא הואיל וראוי לעבור עליו'. ועי"ע מ"ש בזה בתוס' שאנץ, בתוס' שלפנינו, ובר"ן.

אבל בעל המנהיג (הל' פסח סי' יז, עמ' תלח בהוצ' רפאל) לא כך הוא סבור, שכתב שם: 'ולאחר הפסח אינו צריך דקיימ' לן כר' שמעון דאמ' חמץ לאחר הפסח מותר באכילה וקנסא הוא דקא קניס הואיל ועבר עליה בבל יראה ובל ימצא, וכי קניס בעיניה, אבל ע"י תערובת לא, וכ"ש כי לא חזי ליה ולא ידע ליה דלא קניס'. וכ"ה במאירי כאן, אלא שכתב שיש לחוש להערמה. 109 מכאן ועד סה"ד מובא בלשונו במיוחס לריטב"א בשם הרא"ש. [בריטב"א דפוס ורשה הוגה 'הרא"ה' במקום 'הרא"ש', וכעת מתברר שהעתיק מתוספות הרא"ש, ואין שם טעות. 110 רבינו

וכן נראה בתשובת הגאונים, אסף, תרפט, סי' כד, עמ' 138 (אוצה"ג, התשובות, עמ' 10, סי' לב): 'ולדבריכם אילו היה [מ]ועד (הביעור) שעה שמותר לאכול אטו אינו בכלל ארבעה עשר והלא אמר יבדוק בארבעה עשר... [יב]דוק בתוך המועד'. והשווה גם חי' רבינו דוד (עמ' עה): 'ולפי' זה (פירוש הר"י"ף; שהוא כפירוש התוס' ורבינו) יפה אמרו בתוך המועד יפה אמרו 'יבדוק בארבעה עשר שחרית'. כלומר, יפה אמרו בדברי ר' יהודה ובי"ד שחרית, וחכמים אמרו: יבדוק בי"ד, ולא נקטו שחרית, שהתכוונו לכל יום י"ד. וזה שלא כמ"ש בתוס' שאנץ ובתוס' שלפנינו ד"ה ואם: אלא בתוך המועד היינו מתחלת שבע וכו'. ועי"ג בסמ"ג עשין לט, קיז ע"ג. ועי' בטושי"ע אר"ח סי' תלה ס"א ובפר"ח שם סק"א. 105 כ"כ רב שרירא ורב האי בתשובה הנ"ל [וראה תשובה אחרת שם, עמ' 139 = אוצה"ג שם עמ' 12], וכ"כ שם בשם הלכות גדולות. וכ"פ ר"ח ד"ה פירש; הר"י"ף סי' תשה (הביאו רבינו בסתם בפסקיו סי' יד); ערוך ע' מעד; תוס' מנחות סז, ב ד"ה ובשעת; הרמב"ם הל' חו"מ פ"ג ה"ה (ועי"ש בפירוש רבינו מנוח); ושאר הראשונים.

בתוס' שאנץ ובתוס' פירשו: 'אלא בתוך המועד היינו מתחלת שבע עד סוף ימי הפסח'. ורבינו נטה מפירוש זה מחמת קושייתו השניה על פירוש רש"י: 'דיבדוק בי"ד משמע כל היום דמלא קאמרי בי"ד שחרית' — ובתוס' שאנץ ובתוס' שלפנינו לא הובאה קושיא זו. 106 כלומר, ולא ידחה הבדיקה עד שעת הביעור. וכמו"כ כתב הטור באר"ח ריש סימן תלה: 'לא בדק בליל י"ד יבדוק ביום י"ד באיזו שעה שיזכור מהיום' (קרוב לודאי שהוא כותב עפ"י תוספות אביו כאן), וממנו בש"ע שם, וכתב עליו בברכי יוסף: ואם יזכור בבקר יבדוק

כיון דאין מביאין לכתחלה מהן⁶ קרינא ביה ממקום שאי אתה מביא. ואל תתמה מי איכא מידי דמדאורית' לכתחלה אסור ובדיעבד כשר, דהא בכל מילי דקדשים⁷ אמרי' דשינה עליהם הכתוב לעכב, וכל כמה דליכא עיכובא בדיעבד כשר.⁸

אבל לא גודשין. פרש"י התם⁹ דבגודשין ליכא פסידא אם מאחרין אותה עד לאחר העומר, דדוקא משום פסידא התירו

השלחים ולא מבית האילן, ותיבות 'ולא ממה שנזרע ביניהם', ליתא במשנה זו הדנה בעומר ושתי הלחם, אלא להלן שם פו, ב במשנה הדנה בין. ונראה שצ"ל כאן: 'ולא [מבית האילן] ממה שנזרע ביניהם', ותיבות 'ממה שנזרע ביניהם' פירוש הן. 6 לפי שהם גרועים.

7 רבינו תלה בקדשים, שרק גבי קרבנות הוא דאיכא מילי טובא דלא הוה אלא למצוה, ובעינן שישנה עליו הכתוב לעכב. וכמו"כ בתוס' ר"פ, בחי' רבינו דוד ובחי' הר"ן. וראה לקמן קיד, ב ד"ה תרי טיבולי והערה 65 שם. ובתוס' שלפנינו: 'דאיכא מילי טובא דבעינן שישנה עליו הכתוב לעכב כגון קדשים', ויש לדייק מדבריהם שלא דוקא בקדשים בעינן שנה עליו הכתוב לעכב, ראה שדי חמד כללים מערכת כ כלל ז, ולקח טוב (להגר"י ענגיל) כלל ה. 8 בתוס' מנחות סח, א ד"ה קוצרים הביאו דאית דגרסי דהכא בית השלחין שבעמקים קאמרי' [וכ"ה לפנינו במשנה מנחות שם, ברש"י שם ד"ה קוצרין, בפיה"מ לרמב"ם שם, ובהל' תמידין ומוספין פ"ז הי"ג], דאיכא תרתי לגריעותא,

והאי אם הביא נמי פסול, והשווה חי' רבינו דוד ומהר"ם חלאוה. ובתוס' שאנץ דחה גירסה זו ופירוש זה. ורבינו שלא דן בזה, נראה שסבר כמסקנתו. 9 לא מצאנו לשון זו ברש"י מנחות שם ולפנינו כאן, אלא שכן נראה ממה שכתב רש"י במנחות עא, א ד"ה לפני העומר, וכמו"כ כתב רש"י להלן נו, א: 'וגודשין שלא ברצון חכמים. כיון דלא פסידא הוא גזרו רבנן שימתינו וכו'. וכ"פ התוס' ושאר הראשונים

שלא רצה לפרש שיבדוק אחר הפסח, היינו לפי מה שפי"י¹¹¹ שבדקין כדי שלא יעבור [ב]בל¹¹² יראה ובל ימצא.¹¹³

[יא, א] קוצרין של¹ בית השלחין. פרש"י² דדרשי' בפ"ר ישמעאל³ ממקום שאי אתה מביא אתה קוצר. ואע"פ דבית השלחין אם הביא מהם כשר, כדתנן התם⁴ אין מביאים לא מבית השלחין ולא מבית הזבלין ולא ממה שנזרע ביניהם⁵ ואם הביא כשר, מ"מ

אזיל בזה לשיטתו בכמה מקומות שעובר על חמץ שאינו ידוע, עיין לעיל ה, א ד"ה אי דעתו, ובמסומן שם בהערה 30. ויש לדייק מדברי רבינו שקנסוהו הואיל ולא בדק ובא לידי שגגת בל ימצא, אבל אם בדק ולא מצא שאנוס הוא, אינו אסור לאחר זמנו משום קנסא. בחי' רבינו דוד כתב בסגנון אחר: 'ואיכא למימר כשם שאוסר ר' שמעון אחר זמנו משום קנסא הואיל ועבר עליו בכל יראה ובל ימצא (להלן כט, א), מאותו הטעם עצמו הצריכו בדיקה אחר הפסח כדי שלא יהנה כלום בשביל שלא בדק'. ואע"פ ששגג ולא בדק הצריכו בדיקה, שיש לחוש להערמה, ועיין במאירי. ועיין בר"ח ובערוך שם שפירשו דמירי בכא ממדינת הים. 111 במשנה לעיל ב, א ד"ה בודקין. 112 הוגה עפ"י המיוחס לריטב"א שם. 113 כ"כ בתוס' שאנץ ובתוס' שלפנינו. ועיין מהרש"ל ומהרש"א שנחלקו אי מירי בביטלו או לא, ועיין עוד בפנ"י ובראש יוסף.

1 כ"ה בכת"י ש, בתוס' שאנץ ור"פ. ונראה שגירסת רבינו היא: קוצרין של בית השלחין ושל בית העמקים. וכ"ה ברש"י כאן, וכן העתיקו התוס' במנחות סח, א ד"ה קוצרים. ולפנינו כאן: 'קוצרין בית השלחים ושבועמקים'. ועיין הע' 8. 2 ד"ה ושל בית. לכל הדיבור השווה תוס' שאנץ ותוס' ד"ה קוצרין. 3 מנחות דף עא, א. 4 דף פה, א. 5 לפנינו: לא מבית הזבלים ולא מבית